Eindrapportage

De impact van de Kennisrotonde op en via websitebezoekers

Impact van het NRO

17 juli 2020

Berenschot

De impact van de Kennisrotonde op en via websitebezoekers

Impact van het NRO

Thijs van den Berg
Felix van Urk

17 juli 2020

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting **3**
Inleiding en methode 3
Belangrijkste resultaten 4

Inleiding **5**
Vraagstelling 5

1. Over dit onderzoek **6**
1.1 Methode 7
1.2 Respondenten 7
1.3 Analyse 8

2. Hoe vinden verschillende websitebezoekers de Kennisrotonde? **9**
2.1 Wie leest er antwoorden van de Kennisrotonde zonder zelf een vraag te stellen? 10
2.2 Via welke routes bereiken de antwoorden deze bezoekers? 11
2.3 Welke route volgen gebruikers op de website? 11
2.4 Om welk bereik gaat het? 12
2.5 Conclusie 12

3. De informatiebehoefte van websitebezoekers **13**
3.1 Wat bepaalt de relevantie van een antwoord voor een websitebezoeker? 14
3.2 In welke mate voorziet de Kennisrotonde in de informatiebehoefte van websitebezoekers? 15
3.3 Conclusie 15

4. Welke impact realiseert de Kennisrotonde via websitebezoekers? **16**
4.1 Wat doen websitebezoekers met de antwoorden? 17
4.2 Wat is de impact van de antwoorden voor de websitebezoekers? 17
4.3 Bevorderende en belemmerende factoren 18

5. Conclusies en denkrichtingen voor vervolg **20**
5.1 De meerwaarde van de Kennisrotonde voor websitebezoekers, naar hoofdoutcome van het NRO 21
5.2 Denkrichtingen voor verdere versterking van de impact 23

Bijlage 1. Interviewleidraad diepte-interviews **24**

Management-samenvatting

Inleiding en methode

De grootste groep gebruikers van de Kennisrotonde bestaat uit bezoekers die niet zelf een vraag gesteld hebben. Om meer grip te krijgen op de waarde van de Kennisrotonde voor deze belangrijke doelgroep is Berenschot door het NRO gevraagd een verdiepend onderzoek te doen naar de gebruikerswaarde van de Kennisrotonde voor websitebezoekers. In dit onderzoek is enerzijds gekeken naar de impact van de Kennisrotonde op het denken en handelen van websitebezoekers en anderzijds naar het bereik van de Kennisrotonde onder deze doelgroep.

Om meer inzicht te verkrijgen in de impact op het denken en handelen van websitebezoekers zijn een tiental semigestructureerde diepte-interviews van 1 uur afgenomen. Deze interviews behandelden de volgende vier onderwerpen:

1. Route tot de Kennisrotonde
2. Inhoud van de antwoorden
3. Effect/impact van de antwoorden
4. Bevorderende en belemmerende factoren in het toepassen van de antwoorden

Op basis van de uitkomsten van de diepte-interviews zijn een aantal hypotheses geconstrueerd die in een tweede ronde van 15 kortere telefonische interviews zijn getoetst. Voor zowel de diepte- als de telefonische interviews zijn respondenten benaderd uit een lijst van websitebezoekers die hun contactgegevens op de website van de Kennisrotonde hebben achter gelaten. De inzichten uit dit onderzoek zijn vervolgens waar mogelijk in samenhang bekeken met resultaten uit andere onderzoeken onder gebruikers van de Kennisrotonde, zoals het verkennend onderzoek onder leiding van het CAOP, de eerdere impactevaluatie van het NRO door Berenschot en I&O Research en de uitkomsten van onlinevragenlijsten uitgezet door de Kennisrotonde zelf.

Om het bereik van de Kennisrotonde vast te stellen is het aantal bezoeken aan de website van de Kennisrotonde teruggebracht tot het aantal unieke bezoekers dat één of meerdere keren de website van de Kennisrotonde bezoekt. Daarnaast zijn gegevens uit de bovengenoemde eerdere onderzoeken benut, voor zover deze uitspraken deden over het bereik van de Kennisrotonde.

Belangrijkste resultaten

Uit dit onderzoek komt in combinatie met gegevens uit de andere onderzoeken een dominant profiel naar boven van het soort professional dat als websitebezoeker de Kennisrotonde bezoekt. Hoewel functies sterk variëren lijkt voor veel bezoekers de gemene deler dat zij zich (gedeeltelijk) bezig houden met ontwikkeling van onderwijs(beleid). Daarnaast laat dit onderzoek zien dat zij vertegenwoordigd zijn in alle niveaus en sectoren van het onderwijs. De geïnterviewden lijken hiermee relatief vaak mensen die op de positie zitten om opgedane kennis verder te verspreiden binnen een school, maar hiermee tegelijkertijd vaak ook verder van het klaslokaal af te zitten.

Het bereik van de Kennisrotonde is op basis van de web-statistieken met een aantal van 250.000 unieke pagina-weergaven groot te noemen. De Kennisrotonde als naam lijkt een stuk minder bekend dan de weergavecijfers suggereren. Het lijkt erop dat de meeste bezoekers de Kennisrotonde niet zozeer gebruiken als platform om naar antwoorden te zoeken, maar vooral specifieke antwoordpagina's gebruiken als één van de bronnen in een bredere zoektocht op een bepaald thema.

Het grootste deel van de respondenten uit dit onderzoek gaat met een concrete aanleiding en informatiebehoefte naar de website van de Kennisrotonde. Als voornaamste redenen om naar de Kennisrotonde te gaan worden het vinden van een overzicht/kader van wetenschappelijke kennis of wetenschappelijke onderbouwing genoemd. Ook lijkt het er op dat de toegevoegde waarde van de Kennisrotonde ten opzichte van andere bronnen met name gezien wordt in het bieden van een fundament of kader voor discussies over thema's die reeds spelen binnen de school. De respondenten gebruiken de antwoorden van de Kennisrotonde minder vaak om nieuwe thema's te bespreken binnen hun school. Verder blijkt dat men over het algemeen tevreden is over de informatie die men op de Kennisrotonde aantreft. Men geeft aan dat door de Kennisrotonde over het algemeen goed voorzien wordt in hun behoeftes, maar het meestal niet het volledige antwoord kan bieden. De Kennisrotonde lijkt daarmee niet het eindstation van de zoektocht voor de lezer.

Kijkend naar wat de respondenten over het algemeen met de opgedane inzichten doen, laat dit onderzoek zien dat de meeste respondenten actief met het antwoord omgaan en het verder verspreiden in hun directe omgeving. Het lijkt er daarmee op dat de impact van de Kennisrotonde op stelselniveau behoorlijk ver reikt, gezien de antwoorden volgens de respondenten van dit onderzoek regelmatig impact binnen scholen hebben. Deze impact binnen scholen gaat vooral over de inhoud van bestaande dialogen binnen een school en in mindere mate over de vraag welke dialoog er gevoerd wordt op scholen. De antwoorden lijken daarnaast in beperkte mate tot concrete effecten binnen het klaslokaal te leiden.

Uit de interviews die in dit onderzoek blijkt ten slotte dat de grootste bevorderende dan wel belemmerende factoren voor verdere toepassing van de antwoorden binnen scholen veelal structurele en culturele aspecten zijn die voor een groot deel buiten het huidige bereik van de Kennisrotonde liggen. Om de impact verder te versterken zijn er op basis van dit onderzoek echter wel een aantal afwegingen te maken waarvoor op het einde van het rapport nog een drietal denkrichtingen geboden wordt.

Inleiding

Vraagstelling

Het NRO heeft Berenschot gevraagd inzicht te geven in de gebruikerswaarde van de Kennisrotonde voor websitebezoekers. In de kern luidde de vraagstelling van dit onderzoek:

"Wat is de impact van de Kennisrotonde op het denken en handelen van onderwijsprofessionals die niet zelf een vraag hebben gesteld maar wel gebruikmaken van de gepubliceerde antwoorden op vragen die zijn gesteld via de Kennisrotonde?"

Deze hoofdvraag vertaalt zich in vier deelvragen die in de verschillende hoofdstukken van dit rapport staan uitgewerkt:

1. Op welke manieren en via welke routes bereiken de gepubliceerde antwoorden uit de Kennisrotonde onderwijsprofessionals die zelf geen vraag hebben gesteld?
2. Hoe groot is dit bereik?
3. Wat kunnen onderwijsprofessionals in potentie met antwoorden die gepubliceerd zijn via de Kennisrotonde? Is de gebruikerswaarde altijd hetzelfde of hangt dit af van context? Welke contextuele factoren bepalen de gebruikerswaarde?
4. In welke mate zien we in de praktijk terug dat onderwijsprofessionals erin slagen de gebruikerswaarde van de antwoorden te realiseren? En wat is daar vervolgens de impact van?

In de verschillende hoofdstukken waaruit dit rapport is opgebouwd komen de antwoorden die dit onderzoek biedt op deze vragen aan bod.

Over dit onderzoek

Hoofdstuk 1

1.1 Methode

Dit onderzoek heeft als doel om de impact van de Kennisrotonde op het denken en handelen van onderwijsprofessionals vast te stellen die niet zelf een vraag hebben gesteld via de Kennisrotonde. Aangezien de overgrote meerderheid van de bezoekers van de Kennisrotonde niet zelf een vraag heeft gesteld, hangt het bereik van de impact van de Kennisrotonde voor een groot deel af van deze bezoekers. In dit onderzoek wordt de impact geoperationaliseerd als de combinatie van effect en bereik op de outcome denken en handelen van onderwijsprofessionals. Het bereik draait om de vraag: hoeveel onderwijsprofessionals heeft de Kennisrotonde bereikt met haar activiteiten en outputs en hoeveel daarvan lijken ook echt te zijn beïnvloed (verandering in houding en gedrag)? De effectgrootte draait om de vraag: hoe groot is de verandering in houding en gedrag die we vinden bij de leraren die de Kennisrotonde bereikt heeft? Om deze twee componenten te onderzoeken zijn verschillende methoden gebruikt.

Bereik

De belangrijkste twee dimensies van outcomes zijn het bereik en de effectgrootte. Het bereik draait in het geval van evidence-informed practice door leraren om de vraag: hoeveel leraren heeft het NRO bereikt met zijn activiteiten en outputs en hoeveel daarvan zijn ook echt beïnvloed (verandering in houding en gedrag)? De effectgrootte draait om de vraag: hoe groot is de verandering in houding en gedrag die we vinden bij de leraren die het NRO bereikt heeft?

Om het bereik van de Kennisrotonde voor websitebezoekers vast te stellen is het aantal bezoeken aan de website van de Kennisrotonde teruggebracht tot het aantal unieke bezoekers dat één of meerdere keren de website van de Kennisrotonde bezoekt. Deze gegevens zijn vervolgens aangevuld met reeds verzamelde data uit de eerder onderzoek. Specifiek gaat het om het uitgevoerde impactevaluatie van Berenschot over de bekendheid van de Kennisrotonde onder onderwijsprofessionals en onderwijsonderzoekers, de verkenning naar de impact van de Kennisrotonde onder leiding van het CAOP en overige webstatistieken aangaande het gedrag van bezoekers op de website.

Effect

Een andere functie van dit onderzoek is theorievorming over de gebruikerswaarde van de antwoorden van de Kennisrotonde voor bezoekers en hun werkomgeving, en de mate waarin deze gebruikerswaarde in de praktijk ook lijkt te worden gerealiseerd. Tevens poogt dit onderzoek een beeld te vormen over wat de interne en externe belemmerende en bevorderende factoren zijn voor het realiseren van de waarde voor de bezoekers.

Interviews

Om antwoorden te krijgen op de bovenstaande onderwerpen zijn een tiental diepte-interviews van één uur afgenomen met websitebezoekers. Deze interviews hebben op een semigestructureerde manier plaatsgevonden aan de hand van een interviewleidraad gebaseerd op de onderzoeksvragen. Deze leidraad behandelde de volgende vier onderwerpen (zie bijlage 1 voor de volledige leidraad).

- Route tot de Kennisrotonde
- Inhoud van de antwoorden
- Effect/impact van de antwoorden
- Bevorderende en belemmerende factoren

Vervolgens zijn op basis van de diepte-interviews een aantal hypotheses geconstrueerd die in een tweede ronde van 15 kortere telefonische interviews getoetst zijn. Hoewel deze telefonische interviews met name een toetsende werking gehad hebben, is hier ook kort open het gesprek aangegaan over de waarde van de Kennisrotonde voor de bezoeker.

1.2 Respondenten

In de diepte- en telefonische interviews zijn bezoekers gesproken die in het onderwijs actief zijn. Deze respondenten zijn benaderd vanuit een door het NRO beschikbaar gestelde contactenlijst van gebruikers die hun contactgegevens hadden achtergelaten in een speciaal daarvoor bedoeld veld in een evaluatieformat op de website. Iedereen die op deze lijst stond is uitgenodigd voor een interview. Dit heeft geresulteerd in een aantal van 25 respondenten dat mee heeft gewerkt aan dit onderzoek van de totaal 95 unieke contactgegevens van de lijst. Voor de keuze welke 10 van de 25 respondenten uitgenodigd werden voor een langer diepte-interview is geprobeerd een zo representatief mogelijk beeld te creëren op basis van het totaal aan functies van de contactenlijst.

1.3 Analyse

De interviewresultaten zijn per respondent geordend per interviewonderwerp in een analysekader en vervolgens kwalitatief geanalyseerd. Voor het duiden van de uiteindelijke impact van de antwoorden voor de bezoeker is uitgegaan van het impactframework dat Berenschot in 2018 in samenwerking met het NRO en een grote groep externe stakeholders[1] heeft ontwikkeld. Het NRO impact framework kent een drietal outcomes welke we hieronder kort benoemen en toelichten. Deze outcomes vormen de concrete maatstaven met behulp waarvan de impact van de Kennisrotonde onderzocht is.

1. Bijdragen aan professionele ontwikkeling van onderwijsprofessionals via toename van kennis over onderwijs

Het gaat hier om toename van kennis bij (per situatie verschillende) specifieke onderwijsprofessionals (bijvoorbeeld schoolleiders, leraren, IB-ers)over specifieke onderwerpen op een specifiek moment. Uiteindelijk zal kennis over onderwerpen in het onderwijs (lesgeven, cognitieve ontwikkelingsprocessen, effectieve interventies) moeten toenemen bij de stakeholders die beslissingen nemen die van invloed zijn op wat er in de klas gebeurt. Uit eerdere evaluaties blijkt dat deze kennisvermeerdering vaak plaatsvindt op teamniveau. Deze outcome vindt relatief vroeg plaats in het proces van het creëren en benutten van kennis. Dit noemen we ook wel een *proximale outcome*.

2. Bijdragen aan research-informed practice & policy

Hier gaat het om de toepassing van inzichten uit onderzoek in de praktijk en in beleid. We gebruiken de term 'research-informed (ten opzichte van 'evidence-informed') practice' bewust. Het gaat immers niet alleen om bewijs voor bijvoorbeeld de effectiviteit van een specifieke lesmethode maar om bredere inzichten uit onderzoek die relevant zijn voor praktijk en beleid. Deze outcome vindt laat plaats in het proces van het creëren en benutten van kennis: research-informed practice & policy vormt vaak de voltooiing van dit proces. We noemen dit ook wel een *distale outcome*. Tegelijkertijd vormt het vaak ook de start voor een nieuw proces.

3. Bijdragen aan de bevordering van wisselwerking tussen onderzoek en praktijk

Het gaat hierbij om wisselwerking tussen partners in het proces van onderwijsonderzoek en de implementatie van de resultaten daarvan in de praktijk en bij het ontwerpen en uitvoeren van beleid. Dit betekent dat tijdens verschillende fasen van het proces van onderzoek (vraagformulering, ontwerp en uitvoering van onderzoek en interpretatie van de resultaten) uitwisseling van kennis, zienswijzen en ideeën plaatsvindt. Het bijdragen als NRO aan de bevordering van een onderzoekende houding bij onderwijsprofessionals én een praktijkgerichte houding bij onderzoekers maakt hier integraal deel van uit. De wisselwerking tussen onderzoek en praktijk draagt op zijn beurt bij aan de toename van kennis over onderwijs en aan research-informed practice & policy. Het is daarom een proximale outcome.

1 Bestaande uit onder andere (vertegenwoordigers) van programmaraden, sectorraden, het ministerie van OCW, universiteiten en hogescholen en wetenschappelijk- en praktijkonderzoekers.

Hoe vinden verschillende websitebezoekers de Kennisrotonde?

Hoofdstuk 2

In dit hoofdstuk worden de resultaten uiteengezet over het type respondent dat wij gesproken hebben en de route die zij bewandelen tot de Kennisrotonde. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk ingegaan op het bereik van de Kennisrotonde.

2.1 Wie leest er antwoorden van de Kennisrotonde zonder zelf een vraag te stellen?

Van de 25 respondenten die wij hebben gesproken tijdens dit onderzoek werken er 19 bij een onderwijsinstelling en 4 bij een externe organisatie die zich bezig houdt met training of advies. Verder was één respondent een gepensioneerd schoolleider en een ander student aan de lerarenopleiding. De meeste respondenten zijn werkzaam in het po, het aandeel respondenten uit het mbo en vo is ongeveer gelijk:

SECTOR	AANTAL
Primair onderwijs	11
Voortgezet onderwijs	6
Middelbaar beroepsonderwijs	7
Hoger beroepsonderwijs	1

Kijkend naar de functies van de respondenten valt een tweetal zaken op. Het eerste dat opvalt is de grote variatie aan functies: professionals met een verscheidenheid aan profielen lijken gebruik te maken van de Kennisrotonde. Ten tweede valt op dat leraren weliswaar de grootste groep (20%) uitmaken van de steekproef, maar dat de totale groep van bezoekers die naast een leraarschap ook en nevenfunctie vervullen óf geen leraar zijn nog een stuk groter is. Te zien is dat de respondenten op alle niveaus binnen het onderwijs werkzaam zijn. Zowel binnen scholen als binnen samenwerkingsverbanden als binnen externe adviesbureaus. Hieronder staat het volledige overzicht van de verschillende functies weergegeven:

FUNCTIE	AANTAL
Leraar	5
Schoolleider	2
Intern onderwijsontwikkelaar	4
Intern lerarenopleider mbo-instelling	1
Lerarenopleider	1
Intern beleidsmedewerker/adviseur	4
Programmamanager	1
Student lerarenopleiding	1
Extern onderwijsadviseur	4
Jurylid	1
Congresontwikkelaar	1

Op basis van deze steekproef, bestaande uit personen die hun contactgegevens hebben achtergelaten en hebben aangegeven bereid te zijn tot deelname aan dit onderzoek, lijkt het erop dat veel verschillende professionals binnen het onderwijs de Kennisrotonde raadplegen.

Er is echter ook een belangrijke gemene deler: van de respondenten die op dit moment werkzaam zijn in het onderwijs[2] gaven allen aan dat het ontwikkelen van onderwijs(beleid) in meer of mindere mate deel is van hun functie. Zo waren de leraren die wij spraken naast leraar bijvoorbeeld onderwijskundig adviseur, onderzoekscoördinator of curriculumontwikkelaar. Verder blijkt dat een relatief groot deel van de respondenten een onderwijskundige master gevolgd te hebben.

Als er verder gedifferentieerd wordt dan de bovenstaande bevindingen zijn de bezoekers onder te verdelen in de volgende vier segmenten:

- Professionals die zich binnen een school of lerarenopleiding bezig houden met het ontwikkelen van onderwijs of professionaliseren van leraren
- Leraren met een deeltijd verantwoordelijkheid op het gebied van onderwijsontwikkeling
- Beleidsmedewerkers of adviseurs binnen onderwijsinstellingen
- Professionals die extern advies geven aan scholen over onderwijsontwikkeling

De resultaten van een online vragenlijst voor websitebezoekers die Berenschot van het NRO ontvangen heeft, bevestigen de grote verscheidenheid aan functies van de Kennisrotonde bezoekers. Aanvullend op de hierboven uiteengezette segmenten komt de student aan de lerarenopleiding in deze lijst ook relatief vaak terug, ook dit lijkt dus een substantiële doelgroep te zijn voor de Kennisrotonde. Verder is te zien dat 29% van de invullers van de online vragenlijst aangeeft leraar te zijn zonder hier een aanvullende functie bij te noemen. Dit aandeel lijkt dus hoger te liggen dan in onze interviews. Tegelijkertijd zou het op basis van de ervaring uit de interviews niet verbazingwekkend zijn als blijkt dat ook deze leraren in de praktijk regelmatig extra taken op zich genomen hebben op het gebied van onderwijs(beleids)ontwikkeling.

De verdeling qua sectoren wordt bevestigd door de gegevens uit het verkennend onderzoek onder leiding van het CAOP (po: 42%, mbo: 26% en vo: 16%). In de sample van het CAOP is het aandeel leraren/leerkrachten groter dan in die van dit onderzoek (37% t.o.v. 20%). De grote verscheidenheid aan functies van websitebezoekers wordt door het onderzoek onder leiding van het CAOP bevestigd.

2 Hierin zijn gepensioneerden en studenten niet meegenomen.

2.2 Via welke routes bereiken de antwoorden deze bezoekers?

Bezoekers kunnen op verschillende manieren terecht komen op de Kennisrotonde. Zo kunnen zij hier na een online zoektocht zelf belanden of worden zij hier op gewezen door verschillende mogelijke partijen. Het is relevant hier inzicht in te vergaren, aangezien dit implicaties heeft voor effectief gebruik van de verschillende kanalen die op dit moment door het NRO gebruikt worden om onderwijsprofessionals te bereiken. De routes via welk de respondenten de Kennisrotonde bereikten zijn onder te verdelen in de volgende zes mogelijke routes:

- Zelf terecht gekomen via Google
- Zelf terecht gekomen via andere website
- Via het NRO (website, nieuwsbrief of congres)
- Meegekregen vanuit de lerarenopleiding
- Verspreiding binnen het eigen netwerk
- Verwijzing door collega

Van de mensen die nog kunnen herinneren via welke route zij voor het eerst op website van de Kennisrotonde terecht gekomen zijn, blijkt dat de meeste respondenten zelf op de website zijn terecht gekomen via Google of een andere site (n=8). Daarna volgt de verwijzing door een collega (n=6) en via het NRO (n=4). Relatief de minste respondenten kwamen bij de Kennisrotonde terecht via verspreiding binnen het eigen netwerk of de lerarenopleiding (beiden n=2).

Het verkennend onderzoek onder leiding van het CAOP bevestigt het feit dat websitebezoekers voornamelijk op eigen initiatief op de website terecht zijn gekomen met een nog veel hoger aandeel dan van de respondenten in dit onderzoek (89,5%). Met eigen initiatief wordt bedoeld dat het raadplegen van de Kennisrotonde niet is ingegeven door een externe actor (collega's, opleiding, vaksectie enzovoort).

Om een volledig beeld te creëren van de verschillende kanalen via welke bezoekers met de Kennisrotonde in aanraking komen, is in de telefonische interviews ook gevraagd via welke andere kanalen respondenten na hun eerste bezoek aan de Kennisrotonde nog (opnieuw) op de Kennisrotonde gewezen zijn. De respondenten gaven echter nagenoeg allen aan dat dit na hun eerste bezoek niet of nauwelijks het geval was. Dit impliceert dat de Kennisrotonde als zodanig geen vast onderwerp van gesprek is binnen de scholen waar de respondenten werkzaam zijn. Met name gezien het feit dat de meeste respondenten die wij gesproken hebben zich actiever binnen netwerken van kennisbenutting begeven dan de gemiddelde leraar.

> Ik ben de Kennisrotonde voor het eerst tegengekomen op een studiebeurs. Ik heb toen een foldertje meegenomen en ben thuis zelf aan het zoeken en ontdekken gegaan.
>
> Beleidsmedewerker passend onderwijs

Het vermoeden dat de Kennisrotonde als platform binnen scholen geen vast onderdeel van gesprek is wordt versterkt door de uitkomsten uit de eerdere impactevaluatie van Berenschot en I&O waarin 16% procent van ondervraagde leraren aangaf de Kennisrotonde als zodanig te kennen.

2.3 Welke route volgen gebruikers op de website?

Om de route die websitebezoekers op de website volgen te analyseren is gekeken naar de in- en uitstapstatistieken van de website en op welke pagina's bezoekers verblijven:

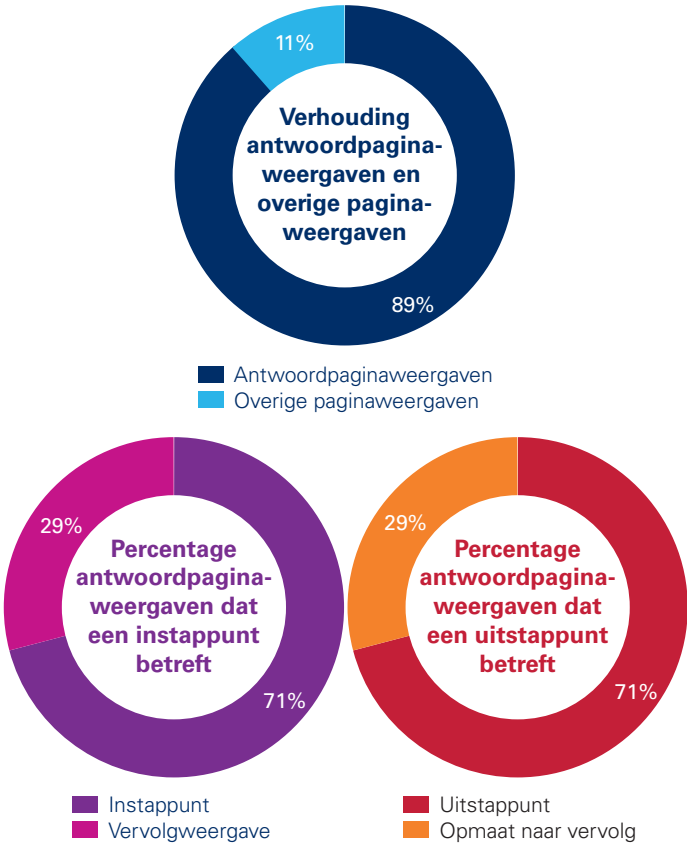

Figuur 1. Onderwijsprofessionals bezoeken op de website van de Kennisrotonde vooral de antwoordpagina's, en in het grootste deel van de gevallen is dit ook de eerste (instappunt, 71%) en laatste (uitstappunt, ook 71%) pagina op de website die zij bezoeken.

De voorgaande figuur suggereert dat de meeste bezoekers hun zoektocht naar kennis buiten de website van de Kennisrotonde beginnen (bijvoorbeeld via Google of leraar24) en het antwoord vervolgens vinden op de website van de Kennisrotonde. Ze bekijken deze pagina en klikken vervolgens in een minderheid van de gevallen door naar andere antwoorden en pagina's op de website. Dit wordt bevestigd door het bouncepercentage van 71%: in ruim twee derde van de gevallen bezoekt een bezoeker één enkele pagina op de website. In een klein derde van de gevallen klikt de bezoeker door naar een andere pagina's op de website. Op basis van het voorgaande lijkt het erop dat veel bezoekers de Kennisrotonde niet als enige bron maar als één van de bronnen gebruiken in de zoektocht naar antwoorden op hun vragen.

Dit is in overeenstemming met het beeld uit het verkennend onderzoek onder leiding van het CAOP dat het grootste deel van de bezoekers de website op eigen initiatief vindt en het feit dat de meeste respondenten uit dit onderzoek aangeven de Kennisrotonde via een eigen zoektocht gevonden te hebben. Dit wijst erop dat de Kennisrotonde hiermee voor een aanzienlijk deel van de bezoekers niet als vanzelfsprekend startpunt van de zoektocht geldt.

2.4 Om welk bereik gaat het?

De Kennisrotonde heeft tot en met maart 2020 ruim 280.000 paginaweergaven bereikt, waarvan er ruim 250.000 unieke paginaweergaven zijn, zo blijkt uit Google-analytics data die aan Berenschot zijn verstrekt door het NRO. In combinatie met het beeld dat we presenteerden in Figuur 1 lijkt het erop dat een groot aantal bezoekers de website van de Kennisrotonde een enkele keer bezoekt op zoek naar een specifieke antwoordpagina. In het overgrote deel van de gevallen zullen dit websitebezoekers zijn want er zijn op dit moment enkele honderden vragen beantwoord.

Het aantal van 250.000 unieke paginaweergaven tot nu toe suggereert een aanzienlijk bereik onder onderwijsprofessionals. Ter indicatie: in 2018 waren er volgens het CBS in totaal 179.000 FTE werkzaam in het po (93.000), vo (59.900) en mbo (26.100) samen. Het aantal individuele medewerkers in deze sectoren ligt (veel) hoger en de Kennisrotonde wordt ook bezocht door andere onderwijsprofessionals, dus het potentiële aantal onderwijsprofessionals dat de Kennisrotonde kan bezoeken ligt veel hoger dan dit cijfer. Niettemin kan op basis van deze cijfers worden gesteld dat een groot aandeel onderwijsprofessionals de Kennisrotonde weet te vinden.

De relevante vervolgvraag is wat deze professionals vervolgens met de antwoorden doen. We weten uit het impactonderzoek van Berenschot en I&O Research uit 2019 dat bezoekers gemiddeld vijf minuten doorbrengen op de website van de Kennisrotonde. Dit lijkt in overeenstemming met het beeld uit paragraaf 2.3 dat de meerderheid van de bezoekers op de Kennisrotonde vooral een enkele antwoordpagina bestudeert en via andere websites (bijvoorbeeld Google, leraar24) op specifieke antwoordpagina's van de Kennisrotonde instappen en uitstappen.

2.5 Conclusie

Concluderend kan gezegd worden dat de bezoekers van de Kennisrotonde werkzaam zijn binnen alle sectoren en op verschillende niveaus. Wat de respondenten gemeen hebben is dat zij zich allen (gedeeltelijk) bezig houden met het ontwikkelen van onderwijs(beleid), en niet enkel het lesgeven. Dit lijkt dan ook de grootste gemene deler van de gebruikers van de Kennisrotonde. Het lijkt erop dat de grootste groep respondenten na een zelfstandige zoektocht op de Kennisrotonde terecht komt. Daarnaast is er een aanzienlijke groep die hier op gewezen is door een collega. De meerderheid van de respondenten geeft aan dat de Kennisrotonde niet of nauwelijks onderwerp van gesprek is binnen de school.

Het bereik is met 250.000 unieke paginaweergaven aanzienlijk te noemen, al bezoekt het overgrote deel van de bezoekers de Kennisrotonde naar verwachting een enkele keer per jaar. Deze bezoekers brengen het grootste deel van de tijd door op antwoordpagina's en is dit ook het grootste in- en uitstapmoment. De groep die hun zoektocht buiten de Kennisrotonde begint en hier via een andere website terecht komt is dus groter dan de groep die op de Kennisrotondewebsite zoekt naar antwoorden. Dit hangt vermoedelijk samen met de bevinding uit het eerdere impactonderzoek van Berenschot en I&O dat de Kennisrotonde als zodanig geringe bekendheid geniet.

De informatie-behoefte van websitebezoekers

Hoofdstuk 3

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet wat de informatiebehoefte is van de respondenten binnen dit onderzoek en in hoeverre de Kennisrotonde in deze behoefte voorziet. Het levert daarmee inzicht in wat de potentiele en daadwerkelijke waarde van de informatie op de Kennisrotonde voor bezoekers is.

3.1 Wat bepaalt de relevantie van een antwoord voor een websitebezoeker?

Wanneer bezoekers op de Kennisrotonde terechtkomen, ligt hier een bepaalde informatiebehoefte aan ten grondslag. Een van de dingen die de Kennisrotonde beoogt is om door middel van het bieden van wetenschappelijke kennis het eigen onderzoek van onderwijsprofessionals te faciliteren. De manier waarop onderwijsprofessionals dit eigen onderzoek vormgeven ligt buiten het bereik van de Kennisrotonde en verschilt logischerwijs onderling. Het gebruik van de Kennisrotonde, als onderdeel van het eigen onderzoek van de onderwijsprofessionals, manifesteert zich in essentie in twee vormen:

- **Deductief gebruik:** De bezoeker heeft een bepaalde aanname en toetst deze op basis van zijn onderzoek
- **Inductief gebruik:** De bezoeker onderzoekt met een open houding wat er qua kennis beschikbaar is op een bepaald thema en komt tot nieuwe inzichten

Het verschil tussen deze twee type toepassingen is dat aan de eerste een concrete informatiebehoefte ten grondslag ligt en aan de tweede een nog open behoefte c.q. nieuwsgierigheid.

Van de respondenten die in dit onderzoek gesproken zijn, is de grootste groep aan te merken als deductieve bezoeker. De overgrote meerderheid geeft aan met een concrete vraag of informatiebehoefte op de Kennisrotonde terecht te komen. Denk hierbij aan het toetsen van een ingenomen standpunt in een onderwijsinhoudelijke discussie of het controleren of een bepaald beleidsvoornemen in lijn is met de wetenschappelijke inzichten. Een relatief kleinere groep geeft aan naar de Kennisrotonde te komen voor een overzicht van beschikbare kennis zonder hiervoor al een concrete informatiebehoefte te hebben.

Op een concreter niveau zijn de redenen van de respondenten voor een bezoek aan de Kennisrotonde onder te verdelen in de volgende vier:

- Het opdoen van nieuwe inzichten
- Overzicht/kader krijgen van wetenschappelijke kennis
- Onderbouwing vinden voor een bepaalde keuze
- Antwoord krijgen op een probleem

Verreweg de grootste groep respondenten wijst de redenen ‘overzicht/kader krijgen van wetenschappelijke kennis’ en ‘onderbouwing vinden voor een bepaalde keuze’ aan als reden om naar de Kennisrotonde te gaan. Relatief weinig respondenten geven aan naar de Kennisrotonde te gaan om een antwoord op een concreet probleem te krijgen en nog minder respondenten zeggen de website te bezoeken om nieuwe inzichten op te doen.

> Ik ga naar de Kennisrotonde voor een nuchtere niet-politiek gekleurde bron van informatie die niet meewaait met de laatste trend
>
> Wiskundedocent vo

Het vinden van onderbouwing voor een bepaalde keuze volgt vaak vanuit een deductieve houding, terwijl het zoeken naar een overzicht/kader van wetenschappelijke kennis volgt uit zowel een deductieve als inductieve houding: meestal met een concrete informatiebehoefte, soms in een open zoektocht naar informatie.

Ook in het onderzoek onder leiding van het CAOP is aan websitebezoekers gevraagd met welk doel zij naar de Kennisrotonde gaan. Dit onderzoek splitst de doelen hier uit naar de inhoudelijke behoefte, terwijl het voorliggende onderzoek zich richt op het type informatie dat respondenten zoeken. De zaken ‘onderbouwing’ en ‘wetenschappelijk bewijs vinden’ komen desalniettemin ook vaak terug in de doelen die de websitebezoekers aandragen.

We leiden hieruit af dat men voornamelijk op zoek is naar een overzicht/wetenschappelijk kader binnen een voor hen duidelijk ingekaderd thema, en in mindere mate op zoek is naar geheel nieuwe inzichten.

3.2 In welke mate voorziet de Kennisrotonde in de informatiebehoefte van websitebezoekers?

Wanneer wij de respondenten vragen in welke mate zij voorzien worden in de door hun aangegeven informatiebehoefte(s) geeft de overgrote meerderheid (80%) aan dat dit meestal of altijd het geval is. Een kleine minderheid is ontevreden over de inhoud die zij aantreffen op de Kennisrotonde (16%).

In de meeste gevallen waarin men niet voorzien wordt in de behoefte[3] kan over een bepaald specifiek onderwerp geen informatie worden gevonden. Wat ook regelmatig voorkomt is dat bezoekers beperkt eigenaarschap voelen van het antwoord omdat het al volledig ingekaderd is en er geen 'interactie' plaatsvindt met het antwoord of de persoon die het antwoord heeft bedacht en het onderzoek heeft gedaan (bijvoorbeeld in de vorm van doorklikken naar achterliggende bronnen, directe communicatie met de kennismakelaar of antwoordspecialist).

> Ik ben op de Kennisrotonde op zoek naar onderbouwing om keuzes op te baseren: de 'voors' en 'tegens'. Soms is er geen eenduidig antwoord, dat de Kennisrotonde daar eerlijk in is, helpt mij.
>
> Schoolleider po

Het valt op dat de respondenten die tevreden zijn vaak geen volledig antwoord op hun vraag verwachten, maar met name een toegankelijk en neutraal overzicht van de wetenschappelijke kennis op een bepaald thema. Dit zijn voornamelijk de mensen die als informatiebehoefte 'onderbouwing' of 'overzicht/kader' genoemd hadden. De Kennisrotonde lijkt daarmee aan te sluiten bij de behoeftes die onder bezoekers het vaakst voorkomen.

Het beeld dat de meeste websitebezoekers tevreden zijn over de informatie die zij aantreffen wordt bevestigd door de webstatistieken. Websitebezoekers wordt de vraag gesteld in hoeverre de website antwoord verschafte. Eén op de tien geeft aan dat dit volledig het geval is, en voor bijna driekwart (73,7%) is dit grotendeels het geval. Een op de tien websitebezoekers heeft niet de informatie te hebben gevonden die hij of zij zocht en een kleine groep van 5,3% weet het niet. Het grote verschil tussen het aandeel websitebezoekers dat een volledig antwoord vindt ten opzicht van het aandeel dat grotendeels een antwoord vindt, lijkt in lijn met de bevinding dat de Kennisrotonde er goed in slaagt een overzicht/kader of onderbouwing te bieden en in mindere mate een instrument is dat antwoorden biedt op concrete problemen. Daarnaast laat het feit dat slechts 10% van de respondenten niet de informatie vinden die zij zoeken zien dat de Kennisrotonde deze onderbouwing/kader op een breed scala aan onderwerpen kan bieden.

3.3 Conclusie

Concluderend kan gezegd worden dat de respondenten voornamelijk vanuit een deductieve houding zoeken naar informatie op de Kennisrotonde. Daarnaast gaat men voornamelijk naar de Kennisrotonde om een overzicht of kader van wetenschappelijke kennis of onderbouwing voor een bepaalde keuze te vinden. Al is er een groep die met name een overzicht zoekt om hiermee nieuwe informatie op te doen, de meeste respondenten gebruiken inzichten van de Kennisrotonde binnen een thema dat ze zelf al hebben ingekaderd. Waar de Kennisrotonde dus vraaggestuurd is voor vraagstellers, hebben ook de websitebezoekers vaak al een concrete informatiebehoefte waarmee ze de Kennisrotonde bezoeken. De invloed van de Kennisrotonde op het genereren van volledig nieuwe ideeën lijkt beperkter.

Tevens kan geconcludeerd worden dat de meeste bezoekers tevreden zijn met de informatie die zij aantreffen op de Kennisrotonde. Alhoewel het aantal keren dat de Kennisrotonde volledig antwoord geeft op de vraag van de respondenten bescheiden is. De bovenstaande bevindingen lijken erop te wijzen dat de gebruikerswaarde het hoogst is bij respondenten die niet per se op zoek zijn naar volledig nieuwe informatie en ook geen concreet antwoord op hun probleem verwachten, maar bovenal een richtinggevend wetenschappelijk kader ter onderbouwing van hun ideeën en keuzes verwachten.

3 Zowel respondenten die aangaven ontevreden te zijn als respondenten die aangaven meestal (maar dus niet altijd) tevreden te zijn hebben aangegeven waarom ze niet (altijd) tevreden zijn. Op deze respons baseren we deze analyse.

Welke impact realiseert de Kennisrotonde via websitebezoekers?

Hoofdstuk 4

De kennis die de Kennisrotonde biedt wordt vanuit verschillende plekken op verschillende manier binnen scholen ingebracht, zo toont het overzicht in paragraaf 2.1 aan. Deze plekken hebben invloed op hoe concreet het effect van de opgedane kennis is op het daadwerkelijke onderwijs. Zo zal een beleidsmedewerker of schoolleider normaal gesproken eerder afhankelijk zijn van anderen voor concrete toepassing van het antwoord in de onderwijspraktijk dan de leraar in de klas dat zal zijn. Bovendien zal een externe adviseur of trainer een minder goed beeld hebben van in welke mate de inzichten daadwerkelijk geleid hebben tot concrete toepassing in de praktijk.

4.1 Wat doen websitebezoekers met de antwoorden?

Op basis van de interviews kan het effect dat de opgedane inzichten van de Kennisrotonde voor de respondenten gehad heeft in hun professionele omgeving in worden gedeeld aan de hand van vijf categorieën:

- Het inzicht heeft mijn persoonlijke kennis vergroot en/of mijn houding veranderd
- Het inzicht heeft een reeds bestaande inhoudelijke dialoog in mijn school of netwerk versterkt
- Het inzicht heeft een nieuwe dialoog in mijn school of netwerk op gang geholpen
- Het inzicht is concreet toegepast in onderwijsbeleid
- Het inzicht is concreet toegepast in onderwijspraktijk

Van de mensen die tevreden waren over de informatie die zij aantroffen op de Kennisrotonde, lukt het iedereen in min of meerdere mate om het antwoord verder te brengen dan persoonlijke kennisneming. De meesten geven aan dat het opgedane inzicht een inhoudelijke dialoog versterkt heeft (11 respondenten), twee respondenten geven aan dat het een nieuwe dialoog op gang heeft geholpen. Vijf respondenten geven aan dat het opgedane inzicht daarnaast ook daadwerkelijk is toegepast in onderwijsbeleid, vier respondenten geven aan dat het antwoord ook concreet is gebruikt in de onderwijspraktijk.

> De Kennisrotonde heeft mij geholpen om fundamentele beleidskeuzes te maken en hoe deze te operationaliseren.
>
> Programmamanager mbo

Concrete voorbeelden van toepassing in de onderwijspraktijk of -beleid zijn bijvoorbeeld aanvullingen op de lesmethode om aan de vereisten van het curriculum te voldoen of het creëren van een visie op de manier van rapporteren. Eén leraar gaf aan op basis van de informatie van de Kennisrotonde anders om te gaan met faalangstige meisjes in de klas. In de meeste gevallen was de concrete bijdrage van de Kennisrotonde op de praktijk of het beleid echter veel minder concreet aan te wijzen. Verder lijkt de verhouding tussen het versterken van een bestaande dialoog ten opzichte van het op gang helpen van een nieuwe dialoog logisch aan te sluiten op de voornamelijk vraaggestuurde werking van de Kennisrotonde voor de respondenten.

In het verkennend onderzoek onder leiding van het CAOP wordt in de enquête aan websitebezoekers gevraagd wat het effect van het antwoord is geweest. De antwoordoptie die het minst vaak (37%) wordt aangevinkt is 'het antwoord heeft geleid tot onderwijsverbetering'. De opties die het vaakst werden aangevinkt zijn 'inzicht geboden in wat werkt en waarom ' (72%) en 'we zijn nog aan het nadenken over de gevolgen van het antwoord' (69%). Dit bevestigt het beeld dat de distale outcome concrete toepassing aanzienlijk minder vaak voor komt dan de meer proximale outcomes. Het laat echter ook zien dat antwoorden van de Kennisrotonde wel degelijk regelmatig tot concrete onderwijsverbetering leiden. Interessant feit is verder dat websitebezoekers even vaak aangeven als vraagindieners dat het antwoord tot onderwijsverbetering heeft geleid. Het zelf stellen van een vraag is dus niet altijd een vereiste voorwaarde om het antwoord ook concreet toe te kunnen passen.

4.2 Wat is de impact van de antwoorden voor de websitebezoekers?

De relatie tussen de Kennisrotonde en het NRO-impactframework

Volgens het NRO-impactframework moeten de activiteiten die het NRO uitvoert uiteindelijk leiden tot drie hoofd outcomes[4]:

- Het bevorderen van de wisselwerking tussen onderzoek en praktijk
- Toename van kennis over het onderwijs
- Research-informed policy & practice

De Kennisrotonde beoogt als instrument binnen het totaal aan activiteiten van het NRO bij te dragen aan alle drie deze outcomes. Door vragen op te halen uit de praktijk en deze te koppelen aan onderwijsonderzoekers draagt de Kennisrotonde bij aan het vergroten van de wisselwerking tussen onderzoek en praktijk. Door als platform de beantwoorde vragen als kennis aan te bieden voor iedereen draagt het bij aan de toename van kennis over het onderwijs. Daarnaast beoogt het door wetenschappelijke informatie op een beknopte en praktische manier weer te geven, bij te dragen aan daadwerkelijk toepassing van wetenschappelijke inzichten in het beleid of de praktijk van de lezer. Aangezien dit onderzoek zich richt op de websitebezoekers, en zij dus niet met onderzoekers in contact worden gebracht door de Kennisrotonde, zijn vooral de outcomes 'toename van kennis over het onderwijs' en 'research informed policy & practice' relevant.

4 Raadpleeg paragraaf 1.3 voor nadere uitleg van deze outcomes.

Uit de eerdere impactevaluatie die Berenschot uitvoerde voor het NRO bleek dat het effect zich in algemene zin het sterkst laat zien op een toename van kennis over onderwijs en toegenomen wisselwerking tussen onderzoek en praktijk. Dit noemen we ook wel een proximale outcome. Deze outcome is direct gerelateerd aan de kerntaken van het NRO en hierop heeft het NRO ook meer invloed. De uiteindelijke doorwerking van deze proximale outcome in het onderwijs is de verantwoordelijkheid van de scholen en de onderwijsprofessionals daarbinnen. Dit noemen we ook wel een distale outcome. De impact van het NRO laat zich hier minder goed zien en deze wordt ook meer beïnvloed door andere stakeholders en contextuele factoren.

De Kennisrotonde verhoogt ook bij websitebezoekers de kennis over het onderwijs

Als we de effecten uiteengezet in de vorige paragraaf afzetten tegen de drie hoofdoutcomes waar het NRO op stuurt, is te zien dat de Kennisrotonde er voor websitebezoekers relatief goed in slaagt de kennis over het onderwijs te verhogen. Vrijwel alle respondenten geven namelijk aan dat hun kennis vergroot is en dat zij deze kennis op zijn minst gebruikt hebben in een nieuwe of reeds bestaande inhoudelijke dialoog binnen de school. Dit betekent met andere woorden dat de kennis over het algemeen verder verspreid wordt dan de individuele bezoeker van de website. In combinatie met het relatief hoge aantal bezoekers van de antwoordpagina's kan vastgesteld worden dat het bereik van deze kennistoename relatief hoog is. Daarnaast wijst het op een relatief grote effectgrootte voor deze outcome, aangezien het feit dat de kennis de meeste respondenten activeert erop duidt dat deze kennis ook actief wordt opgeslagen. Directe invloed op research-informed policy & practice is beperkter.

Uit de het verkennend onderzoek onder leiding van het CAOP blijkt dat 74% van de websitebezoekers het antwoord aan anderen laat lezen. Dit bevestigt het feit dat de kennis doorgaans verder verspreid wordt dan alleen de lezer.

Kijkend naar de outcome 'research-informed policy & practice' is te zien dat de Kennisrotonde hier in sommige gevallen direct aan bijdraagt, in de meeste gevallen blijft het echter bij kennisverspreiding en is van daadwerkelijke kennisbenutting in de praktijk of beleid minder sprake. Wanneer dit echter wordt afgezet tegen het relatief grote bereik van de Kennisrotonde, mag verwacht worden dat het instrument toch een aanzienlijke bijdrage levert aan de invulling van de onderwijspraktijk en -beleid in Nederland. Het feit dat de Kennisrotonde met name proximaal effect genereert is in overeenstemming met het feit dat het NRO als landelijke partij relatief ver van de scholen afstaat en het proces van doorvertaling van de kennis naar onderwijs(beleids)verbetering afhankelijk is van contextuele factoren binnen scholen die buiten het bereik van het NRO liggen.

4.3 Bevorderende en belemmerende factoren

Zoals in de vorige paragraaf uiteengezet is de Kennisrotonde afhankelijk van de context wanneer het naast kennisverspreiding ook tot kennisbenutting wil leiden.

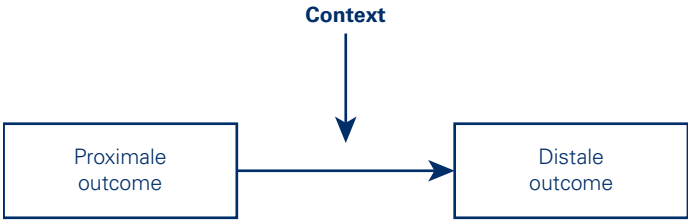

Figuur 2.

Aangezien concrete toepassing van het antwoord in de beleids- of onderwijspraktijk het ultieme doel is van een instrument dat de kloof tussen wetenschap en praktijk wil dichten, hebben wij in de interviews gevraagd wat de bevorderende en belemmerende factoren zijn die maken dat een antwoord daadwerkelijk wordt toegepast.

Schoolleider vervult een belangrijke rol

De rol van de schoolleider wordt in bijna alle interviews aangeduid als belangrijke bevorderende factor. De schoolleider kan twee verschillende rollen aannemen ten aanzien van kennisbenutting: aansturen op het gebruik van wetenschappelijke inzichten in het onderwijs in de school (top-down) en draagvlak creëren/stimuleren voor leraren die wetenschappelijke inzichten willen benutten (bottom-up). Veel respondenten geven aan dat het top-down aansturen op kennisbenutting onvermijdelijk is om de aanzienlijke groep leraren te mobiliseren die vanuit zichzelf niet bezig gaan met kennisbenutting.

Opvallend is dat uit het verkennend onderzoek onder leiding van het CAOP blijkt dat, ondanks de cruciale rol die de directie vervult, slechts 11% van de websitebezoekers het antwoord met hen deelt.

Hierin wordt door de respondenten over het algemeen meegegeven dat het erom gaat een cultuur en structuur te creëren waarin het wetenschappelijk onderbouwen van je onderwijs de norm is. Tegelijkertijd wordt door een grote groep respondenten aangegeven dat leraren vervolgens zelf gestimuleerd moeten worden om vragen te formuleren en daarmee eigenaar van hun eigen onderzoek moeten zijn. Hierbij gaat het om het steunen van initiatieven, maar ook om het daadwerkelijk tijd vrij maken voor leraren om hiermee aan de slag te gaan.

In alle lagen van de organisatie zal men moeten onderschrijven dat kennis vanuit wetenschappelijk onderzoek waardevol is, de rol van de schooldirecteur is hierin essentieel. Door bijvoorbeeld vragen te stellen over waar een nieuwe aanpak op gebaseerd is en zelf het goede voorbeeld te geven.

Beleidsmedewerker scholengroep vo

Wetenschappelijke kennisbenutting nog gebrekkig de norm binnen het onderwijs

Ook bij de belemmerende factoren kwamen er twee factoren naar boven die door de meeste respondenten gezien werden als de grootste belemmering voor kennisbenutting binnen scholen.

De grootste belemmering volgens de respondenten is dat het benutten van wetenschappelijke inzichten niet in lijn is met de waan van de dag waar leraren zich doorgaans in begeven. Websitebezoekers zijn ten opzichte van vraagstellers aanzienlijk minder tijd kwijt qua inspanning en qua duur voordat het antwoord beschikbaar is, maar dit zorgt er dus niet voor dat deze belemmering verdwijnt.

Een andere belemmerende factor die vaak terugkomt is het feit dat het verbeteren van een les met behulp van onderzoek op dit moment niet als kernactiviteit van de functie van leraar gezien wordt. Bij de meeste actieve bezoekers van de website van de Kennisrotonde is dit juist wél het geval, maar zij krijgen hun collega's dus niet zonder meer mee.

De kennisoverdracht moet uiteindelijk ook echt door docenten zelf gedaan worden. Bij excellente scholen zie je dat de directies het eigenaarschap en verantwoordelijkheid bij de docent zelf leggen.

Voormalig schoolleider speciaal onderwijs

In algemene zin valt op dat de grootste belemmerende en bevorderende factoren zich binnen de school en daarmee buiten de directe invloed van de Kennisrotonde afspelen. Een belangrijke bevorderende factor binnen de invloed van de Kennisrotonde die door een aantal respondenten wordt genoemd is de koppeling van het antwoord aan een praktische en actuele situatie. Een belangrijke belemmerende factor binnen de invloed van de Kennisrotonde is volgens een aantal respondenten het beperkte eigenaarschap dat ze op dit moment ervaren van het antwoord of de antwoorden die ze hebben gelezen.

Conclusies en denkrichtingen voor vervolg

Hoofdstuk 5

5.1 De meerwaarde van de Kennisrotonde voor websitebezoekers, naar hoofdoutcome van het NRO

De grote groep bezoekers van de Kennisrotonde is divers in samenstelling en zelden alleen leraar

Uit dit onderzoek komt in combinatie met de andere gegevens een dominant profiel naar boven van het soort professional dat als websitebezoeker de Kennisrotonde bezoekt. Hoewel functies sterk variëren lijkt voor veel bezoekers de grote gemene deler dat zij zich (gedeeltelijk) bezig houden met ontwikkeling van onderwijs(beleid). Daarnaast zijn zij vertegenwoordigd in alle niveaus en sectoren (po, vo en mbo) van het onderwijs. Het zijn daarmee relatief vaak mensen die op de positie zitten om opgedane kennis verder te verspreiden, maar hiermee tegelijkertijd vaak ook verder van de onderwijspraktijk af zitten. Dit roept de vraag op in welke mate de 'reguliere leraar' die zich vanuit zijn functie niet bezighoudt met onderwijs(beleids) ontwikkeling, bekend is met de Kennisrotonde. Immers, de hier geselecteerde steekproef is niet zonder meer representatief voor het hele onderwijsveld. In de interviews is ook specifiek gevraagd naar de bekendheid van de Kennisrotonde onder deze groep. Het algemene beeld dat wij hierover van respondenten terugkregen is dat het bezoekersaandeel onder de groep 'reguliere leraren' een stuk lager ligt dan de vier hierboven benoemde typen bezoekers.

Het bereik van de Kennisrotonde is met een aantal van 250.000 unieke paginaweergaven per jaar groot te noemen. De webstatistieken in combinatie met de bevindingen uit dit onderzoek, het verkennend onderzoek onder leiding van het CAOP en de eerdere impactevaluatie roepen echter de vraag op of de Kennisrotonde als naam ook zo bekend is als de weergavecijfers suggereren. Het lijkt erop dat de meeste bezoekers de Kennisrotonde niet zozeer gebruiken als platform om naar antwoorden over verschillende thema's te zoeken, maar dat ze specifieke antwoorden gebruiken als één van de bronnen in een bredere zoektocht op een bepaald thema. Gebruikers lijken namelijk met name via Google en andere websites op antwoordpagina's van de Kennisrotonde te belanden in plaats van via de eigen zoekfunctie die de Kennisrotonde biedt.

Bijdragen aan de professionele ontwikkeling van onderwijsprofessionals via toegenomen kennis

Ook websitebezoekers bezoeken de Kennisrotonde met een concrete informatiebehoefte, waarin over het algemeen goed wordt voorzien

In overeenstemming met het beeld uit de vorige alinea is te zien dat het grootste deel van de respondenten uit dit onderzoek met een concrete aanleiding en informatiebehoefte naar de Kennisrotonde gaat. In relatief weinig gevallen wordt aangegeven dat men naar de Kennisrotonde gaat om nieuwe inzichten op te doen, echter is men ook zelden op zoek naar een concreet antwoord op een probleem. Men lijkt bij uitstek naar de Kennisrotonde te gaan om een overzicht/kader van wetenschappelijke kennis of wetenschappelijke onderbouwing te zoeken. Het lijkt er dus op dat de toegevoegde waarde van de Kennisrotonde ten opzichte van andere bronnen met name gezien wordt in het bieden van een fundament of kader voor discussies over thema's die reeds spelen binnen de school.

Men geeft aan dat het door de Kennisrotonde over het algemeen goed voorzien wordt in de bovenstaande twee behoeftes, maar het meestal niet het volledige antwoord kan bieden. De Kennisrotonde lijkt daarmee niet het eindstation van de zoektocht voor de lezer. Daarnaast lijken de ingediende vragen een redelijk representatief beeld van de informatiebehoefte van het onderwijs te vormen, aangezien de gevarieerde groep aan bezoekers teruggeeft dat zij er over het algemeen de informatie over het gevraagde onderwerp kunnen vinden.

Bijdragen aan research-informed policy & practice

Websitebezoekers verspreiden de antwoorden van de Kennisrotonde

Kijkend naar wat de respondenten over het algemeen doen met de opgedane inzichten doen is vast te stellen dat de meeste respondenten actief met het antwoord omgaan en deze verder verspreiden dan het eigen gebruik. Zij voeren hier regelmatig de dialoog over met collega's, al is dit vaak een bestaande dialoog die vermoedelijk in de meeste gevallen ook de aanleiding voor de zoektocht naar het antwoord is geweest. Relatief minder vaak wordt er door respondenten een nieuwe dialoog op gang geholpen. Zo nu en dan lukt het een respondent ook om het antwoord concreet in de praktijk te brengen, al is het aandeel van deze respondenten bescheiden te noemen.

Antwoorden beïnvloeden vooral het gesprek in scholen en netwerken

Het lijkt erop dat de impact van de Kennisrotonde op stelselniveau behoorlijk ver reikt, gezien de antwoorden volgens de respondenten van dit onderzoek regelmatig impact binnen scholen hebben. Deze impact binnen scholen gaat vooral over de inhoud van bestaande dialogen binnen een school en in mindere mate over de vraag welke dialoog er gevoerd wordt op scholen. De antwoorden lijken ook in beperkte mate tot concrete effecten binnen het klaslokaal te leiden.

Uit het verkennend onderzoek onder leiding van het CAOP blijkt dat de websitebezoekers niet verschillen van de vraagstellers in de mate waarin opgedane inzichten daadwerkelijk leiden tot onderwijsverbetering. Uit de interviews die in dit onderzoek gehouden zijn blijkt dat de grootste bevorderende dan wel belemmerende factoren structurele en culturele aspecten zijn die voor een groot deel buiten het huidige invloedssfeer van de Kennisrotonde liggen. Om de impact verder te versterken zijn er een aantal afwegingen te nemen die in de volgende paragraaf worden uiteengezet.

Bijdragen aan de bevordering van wisselwerking tussen onderzoek en praktijk

De wisselwerking tussen onderwijsprofessionals en onderwijsonderzoekers is een essentiële pijler onder het werkproces van de Kennisrotonde. Vragen worden gezamenlijk gearticuleerd en met behulp van een kennismakelaar wordt het kennisuitwisselingsproces professioneel geregisseerd, met uiteindelijk resultaat een begrijpelijke en praktisch breed relevante beantwoording van vragen uit de praktijk. Van dat uiteindelijke resultaat profiteren ook websitebezoekers die geen vraag hebben gesteld, zo blijkt uit dit onderzoek. Omdat websitebezoekers die geen vraag stellen geen (vanuit de Kennisrotonde geregisseerd) contact hebben met andere websitebezoekers, vraagstellers of kennismakelaars plukken zij logischerwijs niet de vruchten van het vraagbeantwoordingsproces.

Een aantal respondenten geeft, vermoedelijk mede als gevolg hiervan, aan weinig eigenaarschap te ervaren van de antwoorden die ze op de website van de Kennisrotonde lezen, daar waar eigenaarschap een belangrijke voorwaarde voor implementatie van inzichten (uit bijvoorbeeld deze antwoorden) in de praktijk is. Enerzijds pleit dit des te meer voor de kracht van het vraagbeantwoordingsproces van de Kennisrotonde: er is interactie tussen onderzoekers en onderwijsprofessionals nodig om gezamenlijk eigenaarschap te voelen voor onderwijsverbetering met behulp van kennis uit onderzoek. Anderzijds laat dit een risico zien in relatie tot de bredere impact van de Kennisrotonde. Zie hierover ook de volgende paragraaf met denkrichtingen voor verdere versterking van de impact.

5.2 Denkrichtingen voor verdere versterking van de impact

Wat zijn de implicaties die de conclusies van dit onderzoek bieden voor verdere versterking van de impact van de Kennisrotonde in de toekomst? Op basis van dit onderzoek lijken potentiële versterkingsmogelijkheden zich te concentreren rond de volgende drie onderwerpen:

- *Doorontwikkeling doelgroepenbeleid in kennisverspreiding*
  Ons onderzoek suggereert dat het doorontwikkelen van het doelgroepenbeleid van de Kennisrotonde meerwaarde kan hebben. Het beeld qua functies van de bezoekers van de Kennisrotonde lijkt namelijk te verschillen van de gemiddelde functieverdeling van onderwijsprofessionals in Nederland. Het feit dat bezoekers bovengemiddeld vaak bezig zijn met ontwikkeling van onderwijs(beleid) of een onderwijskundige opleiding hebben gedaan lijkt erop te wijzen dat zij zich ook vaker in kennis- en professionaliseringsnetwerken begeven. Om meer handvatten te creëren voor effectieve distributie lijkt het verder in kaart brengen van deze netwerken meerwaarde te hebben.

- *Heroverweging vormgeving en functie platform voor de websitebezoeker*
  Uit onze analyses van de interviews met respondenten evenals inzichten uit de genoemde voorgaande onderzoeken en de webstatistieken blijkt dat veel websitebezoekers die de website van de Kennisrotonde bezoeken hoofdzakelijk één antwoordpagina bezoeken als onderdeel van een zoektocht op het bredere web rondom een bepaald thema. Deze bezoekers maken dus vooralsnog beperkt gebruik van het platform dat de Kennisrotonde biedt om gericht naar wetenschappelijk onderbouwde antwoorden op specifieke kennisvragen te zoeken.

  Een aantal respondenten geeft specifiek aan weinig eigenaarschap te ervaren van de antwoorden die ze op de website van de Kennisrotonde lezen, daar waar eigenaarschap een belangrijke voorwaarde voor implementatie van inzichten (uit bijvoorbeeld deze antwoorden) in de praktijk is. Meer eigenaarschap zou bijvoorbeeld kunnen ontstaan wanneer een bezoeker op de antwoordpagina eenvoudig kan worden doorgelinkt naar de bronnen met behulp waarvan het antwoord is onderbouwd, zodat hij verder kan zoeken.

  Een andere manier kan zijn om op een antwoordpagina een soort van ‘forum’ in te richten, waarin bezoekers een reactie kunnen geven op het antwoord en er met elkaar en (voor zover dit binnen de mogelijkheden valt) eventueel kennismakelaars en antwoordspecialisten over kunnen discussiëren. Dit nodigt bezoekers ook uit om meerdere antwoordpagina’s te bezoeken dan enkel de pagina waarop ze belanden na verwijzing vanuit een externe bron (zoals b.v. Google of Leraar24).

- *Positionering Kennisrotonde binnen de kennisketen*
  De combinatie van het uit dit onderzoek voortkomende dominante profiel, de impact die de Kennisrotonde met name lijkt te hebben en de bevorderende en belemmerende factoren voor het versterken van deze impact, heeft implicaties voor de positionering van de Kennisrotonde. Ook binnen scholen en scholengroepen bestaat er namelijk een gelaagdheid in de mate waarin professionals concrete impact uitoefenen. De grootste bevorderende en belemmerende factoren voor het bereiken van de impact binnen de school lijken zich met name buiten het bereik van de Kennisrotonde af te spelen. Daarnaast lijkt de behoefte van de bezoekers ook meestal niet direct op dit niveau te liggen. Daarmee roept dit onderzoek de vraag op in welke mate de Kennisrotonde dominant een vehikel zou moeten willen zijn om inzichten uit onderzoek door te laten dringen tot op het klasniveau waarin impact op en via de leraar centraal staat. Binnen dit onderzoek lijkt de Kennisrotonde namelijk de grootste impact te hebben op het school-/netwerkniveau waarin bijvoorbeeld schoolleiders en bepalende individuen binnen professionaliseringsnetwerken dominant acteren. Het NRO zou ervoor kunnen kiezen de verantwoordelijkheid voor verdere doorsijpeling in de onderwijspraktijk via deze niveaus van kennisverspreiding nadrukkelijker op te zoeken met de Kennisrotonde. Bijvoorbeeld door de Kennisrotonde proactief onder de aandacht te brengen in deze netwerken.

Interviewleidraad diepte-interviews

Bijlage 1

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt als volgt:

Wat is de impact van de Kennisrotonde op het denken en handelen van onderwijsprofessionals die niet zelf een vraag hebben gesteld maar wel gebruik maken van de gepubliceerde antwoorden op vragen die zijn gesteld via de Kennisrotonde?

Gespreksonderwerpen

Tijdens het interview met u komen de volgende gespreksonderwerpen aan bod. Ter voorbereiding op het interview vragen wij u deze vragen door te nemen. Vanzelfsprekend zal er ruimte zijn voor inbreng van uw kant.

Route tot Kennisrotonde

1. Waar geeft u les en op welk niveau?
2. Kende u de Kennisrotonde voordat u de site bezocht?
3. Hoe heeft u van de Kennisrotonde gehoord? Heeft u zelf weleens een vraag gesteld? Of een collega?
4. Via welke route(s) bent u bij de site van de Kennisrotonde terecht gekomen?
5. Heeft u het idee dat de Kennisrotonde bekend is onder uw collega's?

Inhoud van de antwoorden

6. Was de inhoud van het/de antwoord(en) die/dat u gelezen hebt relevant en waarom?
7. Was voor u duidelijk wat het/de inhoudelijke antwoord(en) betekende(n) voor uw onderwijspraktijk of het onderwijs in uw school (b.v. van collega's)?
8. Bood het/de antwoord(en) voldoende aanknopingspunten voor om het inzicht in de praktijk te brengen?

Effect/impact antwoorden

9. Heeft het gelezen antwoord iets veranderd voor u als leraar, en/of voor collega's? Waarom wel/niet?
10. Heeft u voorbeelden van waar u het antwoord concreet heeft toegepast in uw lespraktijk? Of van collega's die dit hebben gedaan?
11. Praat u hier ook met collega's over dit effect? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe doet u dit?

Bevorderende en belemmerende factoren

12. Wat zijn factoren binnen de school die u en/of collega's helpen om inzichten toe te passen in uw lespraktijk?
13. Zou u opgedane inzichten meer willen toepassen dan dat u nu doet? Zo ja, wat zijn de belemmerende factoren om dit te doen?
14. Weet u bij wie u terecht kan binnen de school met vragen omtrent het toepassen van onderwijsinzichten?
15. Wat zijn factoren buiten de school die u helpen om opgedane inzichten toe te passen?

Afsluiting

16. Hoe zou de Kennisrotonde er volgens u voor kunnen zorgen dat de potentie van de antwoorden volledig benut wordt?
17. Zijn er nog relevante dingen omtrent de Kennisrotonde die wij nu niet besproken hebben?

Berenschot

Berenschot is een onafhankelijk organisatieadviesbureau met 350 medewerkers wereldwijd. Al 80 jaar verrassen wij onze opdrachtgevers in de publieke sector en het bedrijfsleven met slimme en nieuwe inzichten. We verwerven ze en maken ze toepasbaar. Dit door innovatie te koppelen aan creativiteit. Steeds opnieuw. Klanten kiezen voor Berenschot omdat onze adviezen hen op een voorsprong zetten.

Ons bureau zit vol inspirerende en eigenwijze individuen die allen dezelfde passie delen: organiseren. Ingewikkelde vraagstukken omzetten in werkbare constructies. Door ons brede werkterrein en onze brede expertise kunnen opdrachtgevers ons inschakelen voor uiteenlopende opdrachten. En zijn we in staat om met multidisciplinaire teams alle aspecten van een vraagstuk aan te pakken.

Berenschot Groep B.V.

Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG Utrecht
Postbus 8039, 3503 RA Utrecht
030 2 916 916
www.berenschot.nl
/berenschot